

Сили безпеки ООН. Співробітники ООН повинні дотримуватися правил, що передбачені для поліцейських у швейцарських кантонах. З їх формулювання випливає, що «застосування зброї пропорційно обставинам допускається в крайньому випадку». Співробітники поліції повинні, однак, «в міру можливості не завдавати серйозних ран», а «застосуванню вогнепальної зброї має передувати попереджувальний постріл, якщо дозволять обставини». Штаб-квартира Організації Об'єднаних Націй знаходиться в Женеві, але є екстериторіальною і не підпадає під швейцарську юрисдикцію [3, с. 1].

Отже, поліцейські різних країн по-різному застосовують вогнепальну зброю та інші види зброї [4, с. 1], а в деяких країнах для її застосування необхідно, щоб самі протестувальники застосовували зброю (Малайзія). Найчастіше застосовують вогнепальну зброю та інші види зброї для зупинки протиправних дій правопорушника щодо поліцейського, самооборони, захисту інших осіб, для подолання опору, щоб зупинити насильство або для запобігання серйозного злочину.

1. Орловський Б.М. Застосування зброї працівниками правоохоронних органів: необхідна оборона чи виконання службових повноважень. *Правова держава*. 2010. № 12. 400 с.

2. Коли поліцейським дозволено використання зброї проти населення в різних країнах. URL: <http://www.volynpost.com/news/43333-koly-policejskym-dozvoleno-vykorystovuvaty-zbroyu-proty-naselennia-u-riznyh-krainah>.

3. Вареник Н. Зброя самооборони: дорого, небезпечно і незаконно. URL: http://gazeta.dt.ua/business/zbroya-samooboroni-dorogo-nebezpechno-i-nezakonno_.html.

4. Вовченко О. ТОП - 8 країн, де дозвіл на зброю зменшив рівень криміналу. URL: <http://znaj.ua/news/regions/36094/top-8-krayin-de-gromadyani-vilno-volodiyut-zbroyeyu.html>.

Москалець Андрій Петрович
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки

Голобородько Вікторія Вікторівна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ УКРАЇНСЬКОЮ ПОЛІЦІЄЮ ТА ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ США: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Зростання рівня насильницьких дій з елементами невинуватої жорстокості та використання вогнепальної та іншої зброї викликає необхідність пошуку серед правоохоронних органів адекватних дій не тільки у галузі попередження злочинів, але й активній, чи як формулюють у США «агресивній» діяльності поліції у рамках «нульової терпимості» з упередження злочинів проти життя і свобод громадян. Варто сказати, що ці самі дії потрібні для захисту життя правоохоронців, що постійно знаходяться на межі ризику під час перебування на службі: чергування, виклики на події [7, с.1].

Науковці зазначають стрімке зростання тяжких злочинів, у тому числі із застосуванням зброї. Наразі вбачається третя хвиля злочинних проявів з часу проголошення незалежності України, а саме з 2010 року по т. ч. У 2010 році було обліковано 500902 злочини, у 2011 році – 515 833 злочини, у 2012 році – 443 665 (зменшення стосується введення у листопаді 2012 року Єдиного реєстру досудових розслідувань, у зв'язку з чим у грудні 2012 року не було обліковано жодного кримінального провадження), у 2013 році – 563 560 злочинів, за 8 місяців 2016 року зареєстровано 763 511 кримінальних правопорушень проти 723 830 у минулому році. Від вчинених злочинів потерпіло 359 876 осіб, у тому числі 6 156 дітей, 5 259 – загинуло. Частка тяжких злочинів збільшилася до 31,6 % в загальній злочинності [6, с. 51].

Дослідженням правового застосування зброї працівниками правоохоронних органів в Україні та інших країнах займалися в різні часи Ю.В. Баулін, Н.Н. Паше-Озерський, І.В. Ткаченко, І.В. Хохлова, Л.М. Гусар та інші [7, с. 210–213].

Варто зазначити, що питанню практики застосування вогнепальної зброї приділено чимало уваги на рівні міжнародних інституцій і схвалено відповідну конвенцію ООН «Основні принципи застосування сили та зброї офіційними особами, що підтримують правопорядок», які ратифіковано Україною та включено в обіг національного законодавства [3, с. 1; 4, с. 228].

Відповідні принципи застосовуються у різноманітних стандартах поведінки поліцей-

ських різних країн, у тому числі США, що мають розгалужену децентралізовану систему управління правоохоронними органами та рівні, за яких використовується зброя як метод припинення протиправних дій [8, с. 1].

Порівняння правових аспектів використання вогнепальної зброї у США та Україні зробимо на підставі найважливішого правового акта в Україні, який регулює використання зброї поліцейськими – Закону України «Про Національну поліцію» та регламенту застосування сили, який використовується одним із найбільших та найнебезпечніших з криміногенної точки зору поліцейських підрозділів США – міською поліцією Лас-Вегаса (The Las Vegas Metropolitan Police Department).

Український поліцейський застосовує вогнепальну зброю як останній аргумент і «найбільш суворий захід примусу». В американському відповіднику, рівень силової протидії відповідає рівню Deadly Force, тобто такого, який може призвести до смерті за допомогою зброї. Також американський поліцейський, як і український, має використовувати вогнепальну зброю тільки у визначених випадках [1, с. 36].

Український поліцейський, зокрема, має право використати зброю для відбиття нападу на нього, членів його сім'ї, захисту інших осіб, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю та для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі. Також передбачено протидію із зброєю під час відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення, затримання особи під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, яка намагається втекти, для зупинки транспорту шляхом його пошкодження. Важливо зазначити, що в усіх випадках межа дій правопорушника має бути об'єктивно небезпечною і нести безпосередню загрозу життю і здоров'ю людей [5, с. 1].

Параметри використання зброї (Deadly Force) обумовлюються для американського поліцейського «об'єктивною розумністю» для захисту себе або інших людей від смерті та тяжких тілесних ушкоджень, а також для запобігання втечі злочинця. Перед застосуванням зброї поліцейський за можливості попереджає про її використання вигуком: «Поліція! Стояти (Stop), або я буду стріляти!». Це корелюється із відповідними приписами українського законодавства, яке встановлює можливість використання зброї після попередження, але із виключеннями в разі неможливості попередження про її застосування.

Таким чином, можемо зробити висновок про спорідненість вимог до застосування вогнепальної зброї правоохоронними підрозділами поліцейського спрямування у США та Україні та схожих законодавчих позиціях. Разом з тим варто зазначити, що в Україні всі ці вимоги апелюють виключно до закону, а в США встановлюються за необхідності і корелюються щорічно із певними уточненнями у відповідь на реальні потреби суспільства та громадян у захисті.

1. Las Vegas Metropolitan Police Department. URL: <http://www.lvmpd.com/enus/InternalOversightConstitutionalPolicing/Documents/Use-of-Force-Policy-2017.pdf>. 36 с.
2. Орловський Б.М. Застосування зброї працівниками правоохоронних органів: необхідна обора чи виконання службових повноважень. *Правова держава*. 2010. № 12. 414 с.
3. Основные принципы применения силы и огнестрельного оружия должностными лицами по поддержанию правопорядка. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/firearms.shtml
4. Права людини і професійні стандарти для працівників міліції та пенітенціарних установ в документах міжнародних організацій / упоряд. Т. Яблонська. Київ; Амстердам: Українсько-Американське бюро захисту людини, 1996. 228 с.
5. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/print1502963361252471>
6. Протидія злочинності: теорія та практика: матеріали VII Всеукраїнської наук.-практ. конф. (19 жовтня 2016 року). Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2016. 634 с.
7. Рак Р. Що таке «Теорія розбитих вікон»? URL: <https://theukrainians.org/teoriya-rozbytyh-vikon/>
8. Chris E. McGoey Use of Force. URL: <http://www.crimedoctor.com/use-of-force.htm>

Мусаєлян Дмитро Пушкінович
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Незаконність обігу зброї є одним із факторів, що негативним чином впливають на стан національної безпеки в нашій державі. Зміни, що відбуваються останніми роками в економічному, суспільному та політичному житті нашої країни, призводять до необхідності